

МІФИ І РЕАЛЬНОСТЬ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ

Після аварії в Україні розгорнулася кампанія за заборону АЕС, як ненадійного джерела електроенергії, висувалися обвинувачення в утаєнні наслідків аварії від населення. Чи відповідає це дійсності? Думаю, що ні. ЧАЕС без перепустки могли відвідати лише дві особи: В. Щербинський – член Політбюро ЦК КПРС і Г. Ревенко – секретар Київського обкому партії. Пропускний режим та охорона встановлюються на будь-якому підприємстві. Були випадки крадіжок і на ЧАЕС – адже багато спокус. Уже після аварії, у наш час, якісь спритники поцупили та, певно, продали за кордон радіаційні матеріали.

Нічого таємного від "середнього українця" в атомній електротехнології не було. Незнання справи породжує видумки. Якось, вже після повернення із Чорнобиля, мені роздобули у Київському політехнічному інституті

навчальний посібник для студентів, який дає опис роботи реактора, принципову схему його побудови. Виданий задовго до аварії і жодного грифу, навіть номера примірника немає. У тижневику "Аргументи і факти" №№ 21, 87 була надрукована стаття "Секрети із учбовника" зі схемою реактора – саме того РВПК-1000, що був зрівняний на ЧАЕС. Де ж таємниці?

У всесвітній історії перша аварія на атомному реакторі сталася у 1957 році в Шотландії. Реактор працював на оборонку і все, що з ним пов'язане – утаємничили. Ні англійці, ні світова громадськість тридцять років не віддали, що тоді трапилося в графстві Камбрія. У 1987 році кореспондент "Правди" О. Лютий похитався по плоскому даху бетонного «саркофага», в якому покоїться зруйнований реактор. У 1979 році сталася аварія на АЕС "Три-Майл-Айленд" у США. У пресі повідомлення про це з'явилося через 10 діб, а повідомлення у МАГАТЕ при ООН надіслане через 2 місяці. Слушно відмітити, що ні Англія, ні США секретарями подолання наслідків аварії і будівництва «саркофагів» у тяжку для нас годину не поділилися.

Повідомлення про нашу аварію з'явилося у пресі на 5-й день. 6 травня у Москві відбулася прес-конференція для іноземних і наших журналістів. Майже щодня після цього у центральній пресі друкувалися повідомлення про заходи щодо подолання наслідків аварії. На запрошення

Діти «прифронтового», сусіднього із зоною відчуження Чорнобильської АЕС Іванківського району - діти Чорнобиля. Міцного здоров'я вам, справдження усіх ваших заповітних мрій!

Уряду СРСР 8 травня відвідав Чорнобиль Генеральний директор МАГАТЕ Х. Блікс (Швеція) з групою фахівців, дав поради щодо експлуатації реакторів, схвально поставився до заходів з приборкання аварії. Тоді ж у Чорнобиль були на весь період допущені іноземні журналісти. Яким дисонансом була згодом заява В. Яворівського (колишнього нардепа і члена Чорнобильської комісії у парламенті), який прилюдно, у залі засідань Верховної Ради України заявив про те, що у МАГАТЕ - одні хабарники?! Нічого не скажеш. Безвідповідальна, впевнений, заява.

Реактор РВПК-1000, такий, як був зрівняний на ЧАЕС – непоодиноким в Україні і країнах СНГ і всі вони живуть, діють, бо, певно, в добрих руках тримаються. ЧАЕС – у 150 км від Києва, а у Воронежі раніше побудовані: АЕС – у 35 км від цього крупного центру, а АТЕЦ у самій міській смузі працює. Західні політики і бізнесмени наполягають не тільки на надійному укритті 4-го енергоблоку ЧАЕС, а й закритті трьох інших. Президент України якось висловився, що наполягають на закритті добре працюючих енергоблоків – хочуть усунути конкуренцію. Так воно і є.

Багато було балачок про те, що 4-й енергоблок будувався по-нехлюйськи, заздалегідь був приречений на біду. Дійсно, недоліки у будівництві були. Інститут історії України багато документів про це назбирав ("Чорнобильська трагедія: документи і матеріали", Київ, 1996). Та чи ставить це під сумнів добре ім'я атомних реакторів? Давайте проаналізуємо.

Навіть в аварії реактор витримав. Спочатку – вибух і потім: корпус залишився цілим і в момент аварії. Під тягарем насипаних тисяч тонн додаткового вантажу (піску, камення, свинцю тощо), надвисоку температуру в умовах позбавлення водяного охолодження. Перша захисна система була пошкоджена вибухом у верхній ділянці (вибух є вибухом), друга – водяне охолодження, його позбавили реактора силоміць. Нарешті, третя, основна система – залізобетонна шахта стоїть і нині непорушно. Тому, твердо впевнений, що О. Александров говорив правду про те, що атомний реактор такий надійний, що його й на Червоній Площі в Москві ставити можна.

На ЧАЕС підвів не реактор, а інфраструктура – автоматична система подачі води для охолодження його корпусу і для генерування водяної пари. Інфраструктурою також є покривля енергоблоків, що горить, як терміт, що спостерігалось під час аварії 26.04.86 р. Так само, як і пожежа 30.03.86 р. у приміщенні № 895 кабельної шахти – аварія на інфраструктурі.

У даний час самою слабкою ланкою в подоланні наслідків аварії, за висновком наших і зарубіжних фахівців, є надійне закриття зруйнованого реактора і технологія захоронення радіоактивних відходів.

На засіданні Урядової комісії ще в травні 1986 року обговорювалося якесь питання про будівництво укриття зруйнованого реактора (я був присутнім). Він мислився суцільно вилитим, залізобетонним, з обладнанням для підтримання в ньому необхідної температури, засобами вентиляції та вилучення продуктів радіаційного розпаду.

Думалося, будувати надійне укриття «саркофага», побудувати об'єкт «Укриття» зі збірного залізобетону, по закінченню почали подекувати про його старезність, ненадійність. Колишній міністр «Спецмонтажбуду» В. Борисовський розповідав мені, що замість даху «Укриття» поклали сталеві труби, без контролю людським оком, за допомогою баштового крана. Що ж це за надійне «Укриття» коли в ньому сьогодні дірки складають понад 1 тис. кв. метрів? Цей об'єкт сьогодні, подібний Пізанській башті, падає. І його мають намір, а може й розпочали, ремонтувати. І гроші будуть витрачені, і стане як у розповіді про студента бідного,

який латав шкарпетки до тих пір, доки вони не почали зніматися з ноги без взуття. Потрібен надійний і вічний «саркофаг». Вже й будматеріали винайшли для цього. Начальник лабораторії ДХК «Луганськ-топливо» В. Марков виготовив зразки його з відходів шахтопроходки, вуглезабезпечення і промислової гальванізації, проведені з позитивним висновком у НАН України випробування ("Зеркало неділі" № 3, 17.01.98 р.). Міцну і конче необхідну споруду побудували б. Повинні ж ми щось уміти зробити самі. І грошей – 200 млн. доларів, які дає закордон, певно вистачило б. Просто винахід умільця поки що лишається не затребуваним.

По дорозі до Чорнобиля мало що знав про атом та його застосування. Знав те, що у подружжя Кюрі від роботи з ураном на пальцях з'явилися язви, а також із плакатів ЦО, що, коли побачиш на горизонті гриб атомного вибуху, то потрібно лягти спиною до нього. Зараз я – прибічник атомної енергетики і АЕС. Тому що впевнився в їхній необхідності.

Нас чекають дві техногенні глобальні катастрофи, які ставлять під сумнів саме існування людства – явище парникового ефекту й дірки в озонному шарі атмосфери. Що це таке – знають всі. У вищих шарах земної атмосфери постійно катастрофічно нагромаджується вуглекислий газ. Накопичиться до критичного рівня – не врятується ніхто, навіть на Сейшелах. Про це свідчать аномальні явища цього року по всій землі (урагани, повені тощо).

Розширення атомної енергетики – один із надійних порятунків. Навіть теплова енергія в реакторі утворюється без участі кисню, не викидається в атмосферу вуглекислий газ.

Балачок багато про небезпеку названих техногенних глобальних катастроф – практичних заходів жодна країна світу не вживає. Та й життя вимагає об'єднання зусиль всіх держав світу. Чому б Україні не стати тією країною, яка б виступила з ініціативою утворення при ООН агентства, подібного МАГАТЕ для контролю за викидами вуглекислого газу в атмосферу. Сподіваюся, що схвально в ООН була б зустрінута пропозиція про підписання всіма об'єднаними націями конвенції про заборону виробництва та застосування газів типу фреон.

Насамкінець хочеться висловитися, що при енергетичному голоді України поряд із забезпеченням стабільної роботи всіх АЕС, потрібно було б думати про реанімування Кримської АЕС і Одеської АТЕУ

Яків НАГНОЙНИЙ,
державний радник юстиції 2 класу
кандидат юридичних наук,
м.Київ.